

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2008. gada 29. jūlijā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Gunārs Kūtris, tiesneši Kaspars Balodis un Aija Branta,
kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Regīnas Dubovskas (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) konstitucionālo sūdzību (pieteikums Nr. 75/2008),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:

1) izvērtēt likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 12. panta trešās daļas 1. punktā un likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 54. pantā lietotā termina „noma” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam;

2) uzdot Latvijas Republikas Saeimai veikt atbilstošus grozījumus minētajās likuma “Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” un likuma “Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” normās, lai nodrošinātu zemes īpašnieku tiesības saņemt taisnīgu atlīdzību par zemes gabala lietošanu.

2. Satversmes 85. pants un Satversmes tiesas likuma 1. panta pirmā daļa noteic, ka Satversmes tiesa likumā noteiktās kompetences ietvaros izskata lietas par likumu un citu normatīvo aktu atbilstību Satversmei, kā arī citas ar likumu tās kompetencē nodotās lietas.

Satversmes tiesas kompetencē neietilpst pienākuma uzlikšana Saeimai, lai tā veiktu grozījumus normatīvajos aktos.

Tādējādi Pieteikuma iesniedzējas prasījums par to, lai Satversmes tiesa uzdotu Saeimai veikt grozījumus likuma “Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” un likuma “Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” normās, nav piekritīgs Satversmes tiesai.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu prasījums par likuma atbilstību Satversmei ir piekritīgs Satversmes tiesai.

3. Likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 12. panta trešā daļa noteic:

„Pārējos gadījumos bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem pēc viņu izvēles ir tiesības:

- pieprasīt zemes īpašuma tiesību atjaunošanu un saņemt no ēku un būvju īpašnieka nomas maksu;
- vai pieprasīt nodot viņiem īpašumā vai piešķirt lietošanā līdzvērtīgu zemes gabalu;
- vai saņemt kompensāciju likumā noteiktajā kārtībā.”

Likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 54. pants noteic:

„(1) Zemes gabala īpašniekam ir pienākums noslēgt zemes nomas līgumu ar privatizētā objekta īpašnieku.

(2) Zemes gabala nomas maksa privatizētā dzīvokļa un mākslinieka darbnīcas īpašniekam nedrīkst pārsniegt piecus procentus gadā no zemes kadastrālās vērtības. Pārējos gadījumos zemes gabala nomas maksu nosaka, privatizētā objekta īpašniekam vienojoties ar zemes gabala īpašnieku.

(3) Ja zemes gabala īpašnieks pārdod zemes gabalu, uz kura atrodas privatizācijas objekts, pirmpirkuma tiesības uz to ir privatizētā objekta īpašniekam (īpašniekiem).

(4) Ja atbilstoši šā likuma 50. panta pirmās daļas 3. punkta prasībām zemes nomas līgumi ar zemes gabala īpašnieku nav noslēgti, zemes gabala īpašniekam ir tiesības prasību tiesā par zemes nomas līguma noslēgšanu vērst pret personu, kurai nodotas attiecīgās dzīvojamās mājas pārvaldīšanas un apsaimniekošanas tiesības.”

4. Pieteikumā vienlaikus apstrīdēta divu normatīvo aktu tiesību normu atbilstība Satversmei. Satversmes tiesas likuma 18. panta otrā daļa paredz, ka vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā ir pieļaujama gadījumos, kad tiek apstrīdēts normatīvais akts vai tā daļa un uz to pamata izdotās zemāka juridiska spēka tiesību normas.

Satversmes tiesa ir secinājusi, ka, ņemot vērā Satversmes tiesas procesa ekonomijas principu, atsevišķos gadījumos viena pieteikuma ietvaros var apstrīdēt arī vairāku likumu normas (*sk. Satversmes tiesas 2005. gada 1. jūnija lēmumu par lietas Nr. 2005-13-0106 ierosināšanu*). Nav pamatoti prasīt no pieteikuma iesniedzēja, lai viņš iesniegtu divus pieteikumus par cieši saistītiem jautājumiem. Turklāt Satversmes tiesas likuma 22. panta sestā daļa paredz: “Lai veicinātu lietu vispusīgu un ātru iztiesāšanu, pieļaujama divu vai vairāku lietu apvienošana vienā lietā, kā arī vienas lietas sadalīšana divās vai vairākās lietās.”

Gan likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās”, gan likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” normas regulē tiesību institūtu, kas pazīstams ar apzīmējumu „piespiedu noma”. Pieteikumā aprakstītajā gadījumā minētie normatīvie akti, kuros tiek lietots apstrīdētais jēdziens „noma”, ir savstarpēji saistīti, jo regulē tiesiskās attiecības, kas ir izveidojušās starp bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem un daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas dzīvokļu īpašniekiem.

Tādējādi Pieteikuma iesniedzējai ir tiesības apstrīdēt minētos normatīvos aktus vienā pieteikumā, sniedzot atbilstošu juridisko pamatojumu.

5. Pieteikums iesniegts kā konstitucionālā sūdzība. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu un 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo

sūdzību var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē noteiktās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiskā spēka tiesību normai. Vienlaikus konstitucionālajai sūdzībai jāatbilst arī pārējām prasībām, kas noteiktas likuma 18. un 19.² pantā.

No Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta un 19.² panta sestās daļas 1. punkta izriet, ka konstitucionālajā sūdzībā nepieciešams juridiski pamatot apstrīdēto normu neatbilstību katrai no pieteikumā minētajām augstāka juridiskā spēka tiesību normām. Turklāt konstitucionālajā sūdzībā ir jāpamato, ka apstrīdētās normas aizskar pieteikuma iesniedzēja Satversmē noteiktās pamattiesības.

Tādējādi, lemjot par lietas ierosināšanu, ir jāizvērtē, vai ir sniegts pietiekams juridiskais pamatojums par apstrīdēto normu neatbilstību katrai norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai un vai apstrīdētās normas rada Pieteikuma iesniedzējas pamattiesību aizskārumu.

5.1. Pieteikumā vispār nav sniegts juridiskais pamatojums par likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 54. panta ceturtajā daļā ietverto vārdu „noma” neatbilstību Satversmes 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam.

5.2. Satversmes 1. pants noteic: “Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika”.

Konstitucionālajā sūdzībā tiek skaidrota Satversmes 1. panta būtība un no tā izrietošie principi. Tāpat Pieteikuma iesniedzēja norāda, ka „piespiedu nomas” institūts neiekļaujoties Latvijas Republikas civiltiesību sistēmā, un, pastāvot pašreizējam regulējumam, kad ēkas un zemes īpašnieku starpā pastāvot nomas, nevis, piemēram, servitūttiesiskas attiecības, zemes īpašniekam neesot iespējama efektīva savu tiesību aizsardzība Latvijas Republikas tiesu iestādēs. Taču Pieteikuma iesniedzējas sniegtais juridiskais pamatojums tam, kā likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 12. panta trešajā daļā un likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 54. panta pirmajā un otrajā daļā lietotais vārds „noma” pārkāpj Satversmes 1. pantā noteiktos principus, ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai. Turklāt Pieteikuma iesniedzēja ir nevis pamatojusi likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 12. panta trešajā daļā un likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 54. panta pirmajā un otrajā daļā lietotā vārda

„noma” neatbilstību Satversmes 1. pantā ietvertajam tiesiskās paļāvības un tiesiskās noteiktības principam, bet gan sniegusi juridisko pamatojumu par pavisam citu tiesību normu neatbilstību Satversmes 1. pantā ietvertajiem principiem.

Tādējādi prasījums par likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 12. panta trešajā daļā un likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 54. panta pirmajā un otrajā daļā lietotā vārda „noma” atbilstību Satversmes 1. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta un 19.² panta sestās daļas 1. punkta prasībām.

5.3. Satversmes 91. pants noteic: „Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.” Satversmes 105. pants noteic: „Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšanu sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

Konstitucionālajā sūdzībā ir sniegts faktisko apstākļu izklāsts, Pieteikuma iesniedzēja ir sniegusi juridisko pamatojumu par likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 12. panta trešajā daļā un likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 54. panta pirmajā un otrajā daļā lietotā vārda „noma” neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam, kā arī ir norādījusi, kā šī neatbilstība rada Pieteikuma iesniedzējas 91. panta pirmajā teikumā un 105. pantā noteikto tiesību aizskārumu.

Konstitucionālajā sūdzībā ir pamatots, ka šajā gadījumā Pieteikuma iesniedzējai nav iespējams aizstāvēt savas Satversmē noteiktās pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Līdz ar to konstitucionālā sūdzība daļā par likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 12. panta trešajā daļā un likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 54. panta pirmajā un otrajā daļā lietotā vārda „noma” neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam atbilst Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² panta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

n o l ē m a :

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu „Par likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 12. panta trešajā daļā un likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 54. panta pirmajā un otrajā daļā lietotā vārda „noma” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam” pēc Regīnas Dubovskas konstitucionālās sūdzības (pieteikums Nr. 75/2008);
2. Atteikties ierosināt lietu par likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 54. panta ceturtajā daļā ietverto vārdu „noma” atbilstību Satversmes 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam un 105. pantam, kā arī likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās” 12. panta trešajā daļā un likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 54. panta pirmajā un otrajā daļā lietotā vārda „noma” atbilstību Satversmes 1. pantam;
3. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdētās normas, – Saeimu – līdz 2008. gada 5.septembrim iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Satversmes tiesas

2. kolēģijas priekšsēdētājs

G. Kūtris